

1968, 1. červen, Praha. - Rezoluce o současné situaci a dalším postupu KSČ, přijatá květnovým zasedáním ÚV KSČ.

Po dubnovém plénu ÚV KSČ, kdy byl schválen akční program strany, zpracován vládní program a kdy se vytvořila nová vláda, ústřední výbor zvolil nové předsednictvo a sekretariát, nastala nová etapa vývoje započatého lednovým plénem ÚV KSČ. V krajích i okresech pracují nově zvolené stranické orgány. ÚV KSČ pokládá v této etapě za nejdůležitější úkol rozvinout plně pozitivní práci na plnění akčního programu, zajistit nástup celé strany k plnění jednotné politické linie tak, aby důvěra lidí, kterou pro politiku strany získalo lednové plénum, byla upevňována a dále prohlubována.

Nemůžeme být plně spokojeni s vývojem naší vnitropolitické situace od dubnového pléna, neboť těchto cílů není vždy plně dosahováno. Ve straně i ve veřejnosti vznikají spolu s určitými snahami podporovat konsolidační proces i obavy o další vývoj socialistické demokracie v naší zemi. Na jedné straně jsou vyslovovány obavy, aby proces rozvoje socialistické demokracie nevyvolal anarchizující tendence a nevytvořil prostor pro ohrožení vlastních základů socialismu, pro pokusy o útoky protisocialistických a přímo antikomunistických sil. Na druhé straně jsou vyslovovány i obavy, aby vývoj nezůstal v půli cesty a aby nedošlo k pokusům vrátit se k období před lednem 1968.

ÚV KSČ konstatuje, že negativní tendence v našem vnitropolitickém vývoji, které dávají podklad k obavám obojího druhu, skutečně existují. Základní podmínkou dalšího úspěšného rozvoje socialistické demokracie u nás spatřuje v tom, aby strana rozhodným způsobem upevňovala svou politickou autoritu a získala pro podporu své nové politiky dělnickou třídu, družstevní rolnictvo, mládež, inteligenci a široké vrstvy pracujících, aby se neodtrhla od reálných podmínek současné etapy, aby nepředbíhala reálně možný vývoj.

Strana považuje v současné etapě za rozhodující vytvářet, upevnit a rozvíjet jednotu komunistů na základě linie nové politiky, která je dána akčním programem, a vytvořit všechny záruky ve vedení strany pro jasné a důsledné uskutečňování této politiky. Strana bude provádět svou politiku tak, aby široké masy pracujících, zejména dělníci, byly jisty, že u nás nedojde k žádnému návratu k třídním, vlastnickým, sociálním a politickým poměrům do doby před vítězstvím pracujícího lidu v únoru 1948, že politické vedení společnosti komunistickou stranou bude novými metodami upevněno a bude účinnější, bude se opírat o masovou podporu lidu. To především vyžaduje jasné a srozumitelné pro nejširší vrstvy pracujících oddělit stranu od deformací minulosti a vyjádřit základní postoj strany k současným problémům a otázkám, jež se nejčastěji v poslední době stávají předmětem různých spekulací, jsou často jednostranně zkreslovány, vyvolávají obavy, je v nich mezi pracující zanášena nedůvěra ve vedení strany a jeho politiku. ÚV KSČ považuje za vážný nedostatek, že se doposud stranické, společenské i státní orgány a organizace a stejně tak i prostředky masového působení na veřejné mínění (tisk, rozhlas, televize) málo a nedostatečně zaměřovaly na to, aby byla nová politika strany srozumitelně a pozitivně tlumočena širokým masám pracujících, zejména dělníkům, a že také málo dbaly o to, aby jejich hlas a jejich mínění výrazněji zaznívaly v celém našem veřejném a politickém životě. To vytváří pak příznivou půdu pro šíření nedůvěry a nejistoty, pro možné zostřování rozporů a konfliktů, které by ve svých důsledcích napomáhaly dezorganizaci našeho života a mohly by posilovat i naděje antikomunistických sil, že na rozvoji socialistického demokratizačního procesu snad něco získají.

Za základní otázku považuje strana v současné situaci, aby nemohl být ohrožen socialistický charakter moci a společenského zřízení, a to z žádné strany - ani ze strany pravicových, protikomunistických tendencí, ani ze strany konzervativních sil, jimž by vyhovoval návrat k poměrům před lednem 1968, které rozvoj socialismu nebyly s to zajistit.

Základnou, na které pevně stojíme, je akční program strany. Politická linie akčního programu musí být projednána sjezdem strany, který také jediný může vytvořit demokraticky takové ústřední orgány, jež plně zaručí důsledné provádění nové politiky. To jedině může odrazit útoky na stranu živěné nedůvěrou ve schopnost strany důsledně se oddělit od minulých chyb a deformací, nedůvěrou v jednotu strany a její vedení. Nová podoba socialismu, k níž akční program ukazuje, není však zatím vytvořena a předpokládá vyřešit nejen řadu otázek praktických, ale i řadu programových otázek teoretických. Tento konečný cíl nastoupeného vývoje je nutno rozlišovat od podmínek a možností jednotlivých etap přechodu od minulosti k cíli. Konkrétní politika strany v každé době musí vycházet z podmínek každé etapy tohoto reálně možného přechodu. Proto je politice strany škodlivé úsilí těch

soudruhů, kteří takovou nutnost nevidí a směřují cílové požadavky s konkrétními praktickými úkoly dnešní etapy.

Pro jednotný a politicky účinný postup strany v současné politické situaci, v době přípravy sjezdu strany, považuje ÚV KSC za nezbytné, aby všichni komunisté na kterémkoli úseku své společenské práce - na závodech i v zemědělství, v politické práci i při své práci v tisku, při svém působení na veřejné mínění - jednotně zachovávali následující hlavní zásady politického postupu strany:

1. Zajistit politické vedení společnosti komunistickou stranou a účinně odrazit všechny pokusy o diskreditaci strany jako celku, pokusy vyvolávat nedůvěru ke straně a upírat jí morální i politické právo vést naši společnost, být rozhodující politickou silou socialistické moci.

Strana vedla naši společnost plně od února 1948, a proto se hlásí jak k úspěchům socialistické výstavby, tak i k odpovědnosti za deformace, jimiž byl pokřiven socialistický ideál. Část komunistů se sama stala obětí deformací a zločinů z padesátých let, za něž odpovídají konkrétní viníci a skupiny ve vedení strany. Komunisté byli zároveň iniciátory boje proti těmto deformacím a vyústění tohoto boje ve výsledky lednového pléna ÚV KSC i v akční program strany jim dává plné morální i politické právo usilovat o vedoucí roli při dalším vývoji socialismu u nás.

Popřít tyto skutečnosti, snažit se zdiskreditovat stranu jako celek a bojovat proti tomu, aby byla rozhodující politickou silou socialistické moci - to považuje strana za konkrétní antikomunistické a protisocialistické tendence současnosti. Strana již v celé řadě případů provedla a v současné době dále provádí důslednou rehabilitaci všech těch komunistů i nekomunistů, kteří byli neprávem v minulosti postiženi. Vyvolávat o tom pochybnosti znamená vyvolávat nedůvěru ke straně. Strana je rozhodnuta očistit se od těch, kdo nesou za minulé deformace odpovědnost, a zasadí se o potrestání všech viníků bez ohledu na jejich postavení. Bude však přitom postupovat podle právních a stranických norem, tak aby vina i odpovědnost každého byly spravedlivě zjištěny. S veškerou rozhodností se strana staví proti pokusům vyvolávat atmosféru hysterie a paušální nedůvěry proti stranickým a státním funkcionářům prostředky, jež jsou se spravedlivým a právním postupem v rozporu a mohou politicky sloužit jen antikomunistickým silám a jejich záměrům. Také revoluční opatření, jimiž byla postižena buržoazní třída - ať ekonomická nebo politická a státně mocenská - po únoru 1948, nebudou předmětem žádné »revize«.

ÚV KSC vychází z toho, že důsledná obroda strany vyžaduje svolat mimořádný, XIV. sjezd strany počátkem září 1968, neboť bez toho nemohou být uvnitř strany samé plně vyřešeny všechny záruky důsledného provádění nové politiky. Sjezd strany projedná:

a) vývoj po XIII. sjezdu strany, a zejména po lednovém plénu ÚV KSC, zhodnotí základní tendence ve vývoji společnosti i strany; na tomto základě určí politickou linii strany pro další období včetně politické linie strany při řešení státoprávního (federativního) uspořádání ČSSR, určí politickou linii strany pro vývoj celého politického systému (zejména strukturu zastupitelských sborů jako orgánů státní moci a volby do těchto sborů);

b) projedná dosažené výsledky práce, pokud jde o rehabilitaci nevinně postižených soudruhů a odpovědnost starého politického vedení za nezákonnosti;

c) přijme nové stanovy KSC, jež podrobně vyjádří zásady vnitrostranické demokracie i metody práce strany;

d) zvolí nový ústřední výbor KSC a ústřední kontrolní a revizní komisi.

ÚV považuje za nezbytné zajistit obsahovou přípravu mimořádného, XIV. sjezdu strany velmi urychleně a zároveň odpovědně. Všechny tyto práce i proces volby delegátů sjezdu považuje za nutné organizovat tak, aby se mimořádný, XIV. sjezd strany konal počátkem září tak, aby nástup k rozvoji politické aktivity na podzim (sjezdy a konference všech složek NF, státoprávní uspořádání federativní ČSSR, oslavy 50. výročí vzniku naší republiky) byl zahájen nástupem KSC jako vedoucí politické síly v zemi.

Počátkem příštího roku by pak ústavním zákonem byly upraveny nové státoprávní vztahy ve federativní ČSSR, stanovena struktura zastupitelských orgánů a projednán nový volební zákon, podle něhož by pak byly prováděny volby do všech stupňů zastupitelských sborů státu.

ÚV KSC považuje jednotlivě se vyskytující názory o tom, že se snad strana má oddělit od minulých nedostatků a vytvořit konečné, pevné záruky pro novou politiku jiným způsobem, než je urychlené svolání mimořádného, XIV. sjezdu strany, za nesprávné. Zejména ojedinělé názory,

vyzývající v podstatě k rozkolu strany a založení nějaké druhé marxistické dělnické strany - ať už vycházejí z podnětů některých jednotlivců považujících se za »progresivní komunisty« nebo naopak z podnětů těch sociálních demokratů, kteří chtějí »revidovat« historický krok sjednocení dvou dělnických marxistických stran z roku 1948 - považuje ÚV KSČ právě v době, kdy jde o jednotu strany jako základní záruku nové politiky, za snahy, jejichž politický význam je koneckonců přímo antikomunistický.

KSČ má dnes jako jediná politická síla v této zemi vědecký socialistický program. Je hlavní zárukou dobrých vztahů mezi ČSSR a ostatními socialistickými státy, a tím i zárukou stabilního mezinárodního postavení naší republiky. Je sjednocující silou obou našich národů - Čechů a Slováků. Soustřeďuje statisíce dělníků, rolníků a duševních pracovníků, kteří se těší osobní úctě a vážnosti ve svém okolí; v jejich řadách jsou obrovskou většinou soustředěny i nejlepší tvůrčí síly naší společnosti - vědci, technici, umělci. Jejimi členy jsou lidé, kteří svou autoritu nabyli bojem proti kapitalismu a nacistické okupaci, lidé, kteří byli iniciátory a organizátory dnešního procesu obrody socialismu a rozvoje socialistické demokracie. Její kádry tvoří převážnou část správní a řídicí struktury naší společnosti. To vše vytváří jako historickou realitu stav, kdy pro skutečně demokratický, socialistický vývoj bez konfliktů, bez nežádoucích otřesů a bez rozpoutání boje o moc (a tím i o její vlastní socialistický charakter) není jiné cesty vpřed než cesta, na níž KSČ jako nejsilnější organizovaná politická síla v této zemi povede celý vývojový proces - ovšem těmi novými prostředky a metodami, které jasně nastínil akční program strany a které stanoví sjezd strany.

ÚV KSČ prohlašuje, že kdyby se antikomunistické živly pokusily o útok na tuto historickou skutečnost a chtěly svést vývoj našich národů na jinou cestu, zmobilizuje strana všechny síly našeho lidu i socialistického státu a takový avanturistický pokus odrazí a potlačí. To by ovšem velmi ohrozilo celý dosavadní vývoj, ohrozilo by to i plnění linie akčního programu strany, a KSČ se proto všemi prostředky bude snažit o to, aby k podobné situaci nemohlo v našem vývoji vůbec dojít.

ÚV KSČ se domnívá, že protikomunistické síly jsou u nás samy o sobě početně slabé: jsou to malé zbytky ještě žijících bývalých příslušníků vykořisťovatelských tříd, jsou to ojedinelí ještě žijící političtí představitelé reakční, pravicové předúnorové politiky, pokud se nevzdávají svých politických ambicí, je to malá hrstka nepřátel zaprodaných zahraničním imperialistickým silám, které náš stát právem v minulosti i trestně postihl a kteří po odpykání spravedlivého trestu v některých případech nezměnili své skutečné záměry a podobně. Tyto protikomunistické síly mají sice své zahraniční podporovatele, avšak významnější politický vliv by mohly nabýt u nás jen tehdy, kdyby se jim podařilo zneužít nespokojenosti, vyvolat chaos a dezorganizaci, konfliktní situaci. Aby k tomu nemohlo dojít, je třeba:

- aby naše politika vyjadřovala zájmy dělníků a rolníků a řešila problémy, kterými žijí. Podpora dělnické třídy je pro politiku strany rozhodující, na postoji dělníků především závisí charakter a možnosti rozvoje socialistické demokracie;

- aby se neopakovaly sektářské chyby v politice strany v poměru k inteligenci a mládeži a z toho nevznikaly konfliktní situace; abychom je získali k aktivní podpoře politiky strany;

- umožňovat nekomunistům podílet se plnoprávně na vládě a řízení společnosti, důsledně uskutečňovat politiku Národní fronty;

- překonávat ve straně i ve společnosti důsledně všechny pozůstatky sektářství, byrokratických a direktivních metod; nelze uplatňovat politické vedení starými, administrativně mocenskými vazbami, těmito prostředky omezovat svobodu projevu různých zájmů a názorů stojících na půdě socialismu (svobodu tisku a podobně).

ÚV KSČ ukládá všem stranickým orgánům a organizacím i všem komunistům, aby v souladu se všemi těmito zásadami jednotně a organizovaně zaměřili úsilí k posilování politického vedoucího vlivu strany zejména nyní, v době příprav sjezdu v naší společnosti, a vyzývá všechny poctivé a socialisticky smýšlející organizace i občany, aby v tomto úsilí prokazovali komunistům podporu a pomoc.

2. Naše demokracie je socialistická, jde o rozvoj socialismu, o svobodu dělníků a všech pracujících.^m Mluvit dnes jen o procesu »obrody« a demokratizace bez tohoto jasného obsahu znamená zkreslovat podstatu současné etapy vývoje.

K rozvoji socialismu neodlučně patří rozvoj politické demokracie, práv a svobod občanů. Reálné možnosti svobodného života dělníků a všech pracujících kotví však koneckonců v

podmínkách, které klade stupeň rozvoje ekonomiky. Celá naše socialistická demokracie musí zabezpečovat rozvoj společenského bohatství, rozvoj výroby, postupný vývoj naší ekonomické a civilizační základny ve směru, který umožní lidem v budoucnu užívat všech plodů vědeckotechnické revoluce.

Socialistická demokracie neupírá dělníkům jejich tradiční práva obhajoby vlastních zájmů včetně práva na stávkou. Komunisté však otevřeně prohlašují, že hesla vyzývající dělníky k tomu, aby hlavní otázku své svobody hledali např. v právu na stávkou, aby hledali svou svobodu v tom, že se postaví proti technické inteligenci, proti nutnému odbornému řízení velkovýroby (hesla štvoucí dělníky proti »technokratům«) - že to všechno je demagogie, která neslouží skutečným zájmům dělnické třídy.

Technická inteligence je neoddělitelnou složkou socialistických výrobců a spolu s dělníky je rozhodnou silou pro rozvoj socialismu a perspektiv vědeckotechnické revoluce.

ÚV KSČ zároveň kriticky konstatuje, že výslovný podnět akčního programu - aby byly vytvářeny demokratické orgány v řízení socialistických podniků a pracovišť - je jen pomalu, nedostatečně a váhavě rozpracováván. Státní a hospodářské orgány ani odbory nevezly ještě tento úkol plně za svůj. Ústřední výbor KSČ považuje za politicky nezbytné tyto otázky vyřešit souběžně s řešením otázek postavení podniků a jejich sdružení, učinit je předmětem diskuse nejenom v orgánech řízení, ale také přímo na pracovištích, mezi dělníky a všemi pracujícími. Strana se staví za důsledné a urychlené vyřešení otázek demokratických forem řízení na socialistických pracovištích (rady pracujících či podobné orgány) tak, aby zároveň nedošlo k narušení plánovaných úkolů, k dezorganizaci vazeb v národním hospodářství, k rozkladu pracovní kázně a autority hospodářského vedení. Neboť to by ohrozilo fungování ekonomiky a tím i vytváření reálných předpokladů pro vyšší životní úroveň lidu.

Otázky demokratických, samosprávných forem by měly být vyřešeny v tomto smyslu tak, aby ještě v letošním roce nový systém řízení mohl reálně fungovat. Tím bude dán jeden ze základních rysů našeho demokratizačního vývoje, který zaručuje, že rozvoj socialistické demokracie není návratem k formální politické demokracii buržoazního typu.

Socialistický charakter demokracie jako demokracie pro dělníky a ostatní pracující se musí projevit i v obsahu a metodách celé hospodářské politiky v naší společnosti. Dnes už víme, že ani za socialismu se nevyhneme působení některých zákonitých důsledků zbožní výroby a trhu, zejména tlaku ekonomické rentability a zisku jako »motoru« ekonomického a technického pokroku. Kdybychom tyto tlaky nepřipustili, nemohli bychom trvale a na stoupající úrovni zajišťovat potřeby pracujících lidí.

Zároveň však se za této situace mohou některé krátkodobé zájmy dělníků a pracujících (jejich skupin, různých povolání či různých územních oblastí apod.) dostávat do rozporu s dlouhodobými perspektivními potřebami ekonomického vývoje. ÚV KSČ v této souvislosti proto jasně prohlašuje: nezbytné změny v naší ekonomice - např. změny ve struktuře národního hospodářství, odstranění neefektivních provozů a zrušení dotací nerentabilní výroby (což je forma, kterou dělníci a pracující lepších závodů doplácí na horší) - pohyb cen podle zákonů trhu apod. - to vše musí politika socialistického státu řešit tak, aby pracující, jejichž momentální zájmy a sociální jistoty jsou vázány i na tyto zásadně nezdravé ekonomické jevy, měli demokratickou možnost účasti při rozhodování těchto otázek. Bez dohody, bez nalezení cest, které uspokojí společenské zájmy a zároveň nepoškodí momentální zájmy dělníka tak, jako ho poškozuje kapitalistický způsob řešení podobných otázek, bychom odstupovali od zásad socialismu. KSČ bude hájit perspektivní, celospolečenské ekonomické potřeby, avšak způsob řešení musí odpovídat těmto zásadám socialistické demokracie pro dělníky a pracující.

To platí o řadě konkrétních otázek, např. při řešení perspektiv vývoje našich hornických oblastí, při řešení problémů vývoje zaostalých oblastí, pohraničí apod.

3. Nový politický systém musí odpovídat rozvoji socialismu, nemůže být návratem k pouhé formální politické demokracii.

Strana vychází ze zásady, že na rozdíl od formální politické demokracie, jakou zná i buržoazní parlamentarismus a kde soustava různých procedurálních forem a »kliček« nakonec umožňuje, aby byla státní politika prováděna i proti životním zájmům dělníků a většiny pracujících, musí socialistická demokracie zajistit, aby něco podobného možné nebylo: státní politika musí zájmy dělníků, rolníků a

inteligence, všech vrstev a skupin socialistické společnosti správně sladit, vyjádřit a zabezpečit. Právě proto, že to v minulém období náš politický systém už správně neplnil, nastupuje KSČ k reformě celého systému politické demokracie. Aby však výsledkem byl opravdu rozvoj socialismu, bude KSČ prosazovat linii akčního programu tak, abychom zajistili:

a) Na výstavbě vyspělé socialistické společnosti, a tím i na státní moci a správě se mají podílet všechny síly, které stojí na bázi socialistického zřízení. Je nutno vytvořit reálné záruky proti důsledkům, k nimž vede monopol direktivního, nedemokratického rozhodování v politice, který neumožňuje, aby se různé socialistické zájmy, potřeby i názory různých skupin a vrstev společnosti demokraticky projevíly a demokratickými dohodami dosáhly jednoty, aby formulovaly jako politickou linii svůj společný zájem.

b) Proto je třeba vytvořit jednotící politickou platformu, v jejímž rámci budou různé složky naší společnosti demokraticky řešit i rozporné zájmy, přístupy a názory tak, aby výsledkem byl prospěch výstavbě socialismu. Takovou platformu spatřujeme v Národní frontě. Aby tuto svou roli mohla NF plnit, je však nutno v jejím vývoji zabezpečit:

- vznik sdružení hlavních politických organizací, jejichž smyslem je přímo politická činnost, a oddělit (při ponechání členství v NF v širokém smyslu slova) od tohoto sdružení jako druhou složku NF sdružení organizací vyjadřujících specifické, nikoli hlavní sociálně politické zájmy (organizace typu ČSČK, ČSPO, zájmové organizace užšího zaměření, zájmové svazy a spolky a pod.);

- sdružení hlavních politických organizací neomezovat v žádném případě na sdružení (koalici) politických stran, ale uznat v něm plnoprávné zastoupení odborů, organizace družstevních rolníků, inteligence, mládeže, žen, SPB, SČSP, národnostních zájmů apod.; přitom usilovat o to, aby zájmy např. inteligence nebo mládeže byly představovány organizací »střechového« (federalizovaného apod.) typu, nikoli dílčími organizacemi;

- pro členství ve sdružení hlavních politických organizací vypracovat na půdě NF vzájemnou dohodou zastupitelských složek jednak určitý statut jejich vzájemných vztahů a činností, jejich postavení v politickém životě, jejich vztahů ke státu atd., jednak určité - pro všechny členské složky závazné - politicko-programové zásady, jejichž porušování vylučuje možnosti podílet se na politické moci a správě ve státě; v těchto zásadách je třeba vyjádřit některé základní (a zároveň ústavní) rysy naší socialistické společnosti, proti nimž nemůže žádná politická síla u nás v současné fázi vývoje rozvíjet legální politickou činnost, neboť by to ohrožovalo socialistický charakter společenského vývoje: souhlas se socialistickým třídním a vlastnickým uspořádáním společenských vztahů, nepřipustění politické činnosti, která je antikomunistická, fašizující, rozněcující národnostní nebo rasové rozpory a diskriminaci, a rovněž politické činnosti, která narušuje spojenectví se SSSR a socialistickými státy jako základ naší státní a národní nezávislosti.

c) Strana je tedy pro spoluprádu všech složek stojících na bázi takto jasně vymezeného programového politického rámce NF, avšak v současné vývojové etapě zásadně odmítá vytváření opoziční politické organizace (strany) stojící mimo NF, neboť to by v dnešních podmínkách nutně znamenalo legalizovat vytváření politických sil zaměřených proti socialistickému politickému programu v nejširším smyslu platformy NF.

ÚV KSČ považuje za nezbytné, aby ještě v červnu byla jasně utvořena dohodou s hlavními politickými složkami NF jasná programově politická i organizační báze pro činnost NF a aby s ní celá NF vystoupila před naší veřejností. ÚV KSČ zajistí v potřebném termínu svými iniciativními návrhy projednání těchto otázek v NF. V Národní frontě bude KSČ neústupně bojovat proti snahám »zpartajnění« našeho veřejného života a bude hájit plnou faktickou možnost, aby se hlavní sociální, generační, národnostní aj. zájmy lidí, kteří nemusí být členy žádné politické strany, přímo projevíly jako politicky vlivná síla v NF i ve státě. Politickou silou v naší demokracii musí být především odbory jako organizace v prvé řadě nejsilnější sociální složky naší společnosti - dělnictva; politické otázky týkající se celého vývoje našeho politického systému nemohou odbory nechávat stranou své pozornosti a ve své politice mají naopak důsledně prosazovat záruky, aby byl umožněn přímý projev zájmů dělníků i ostatních pracujících. Podobnou důležitost má i rychlé ustavení společenské politické organizace - Svazu družstevního rolnictva, jehož plnoprávné zastoupení v NF bude strana podporovat.

Z těchto zásad bude vycházet i stanovisko KSČ při tvorbě nových zákonů, zejména zákona o svobodě spolčovací a shromažďovací (který by měl být přijat ještě do léta) a rovněž volebního zákona.

V souvislosti se zárukami socialistického charakteru předloží ÚV KSČ sjezdu strany i další podněty k rozvoji našich demokratických zastupitelských státních orgánů tak, aby byl zabezpečen co největší přímý vliv zájmů pracujících lidí na tvorbu státních rozhodnutí. K tomu by mohla sloužit např. koncepce, kdy by vedle voleného sboru obecně politické povahy (který je volen podle územních obvodů z kandidátů složek NF) byly zvoleny i určité pomocné, korigující sbory (s vymezenou pravomocí) tak, aby do nich byli voleni zástupci pracujících podle pracovišť, bez jakéhokoli stranického klíče, a aby v těchto sborech (komorách) byli zastoupeni přímo svými volenými představiteli pracující z průmyslu, zemědělství a sféry sociálních služeb (zdravotnictví, školství, kultura).

Neoddělitelnou součástí rozvoje našeho politického systému je federativní uspořádání ČSSR vycházející z důsledného uplatnění rovnoprávnosti Čechů a Slováků a zajišťující národní rozvoj i všem ostatním národnostem v naší republice. ÚV KSČ považuje za politicky nezbytné, aby příprava federativního uspořádání republiky nebyla vedena jen po linii odborných vládních orgánů a aby také nebyla prováděna tak, že politická iniciativa leží především na slovenských národních orgánech. Jde o zájmy obou národů a v českých zemích je proto nutné rovněž řešit politickou stránku těchto otázek. Proto ÚV KSČ zřídí na půdě strany z delegací českých a moravských krajských orgánů strany kolektivní orgán pověřený - v souvislosti s přípravou sjezdu strany - analyzovat a iniciativně zpracovávat politické otázky, jak pokud jde o vyjádření postojů komunistů v českých zemích ke státoprávním otázkám, tak pokud jde o problematiku budoucího uspořádání strany ve federativní republice. ÚV KSČ zároveň doporučuje, aby po linii vlády v součinnosti s Národním shromážděním byla vytvořena i po státní linii přípravná politická reprezentace z českých a moravských krajů.

Složkou politického systému jsou i prostředky masově působící na vytváření veřejného mínění a politických postojů lidí - tisk, rozhlas a televize. ÚV KSČ plně ocenil již v rezoluci svého dubnového pléna kladnou roli těchto prostředků v době nástupu strany k nové politice po lednovém plénu ÚV KSČ. Komunistickým novinářům, kteří odpovědně plní své obtížné poslání, poskytne strana i nadále plnou podporu a bude se stavět proti útokům, jimž jsou vystavováni mnohdy ze strany pravicových i antikomunistických sil, podobně jako komunisté na jiných úsecích práce.

V současné politické situaci spatřuje ÚV KSČ hlavní úkol sdělovacích prostředků v tom, aby zajistily pozitivní politické působení: komunisté na tomto úseku musí usilovat o to, aby prakticky uplatňovali takový postup, který nerozrušuje pozitivní politickou linii programu KSČ a rovněž současnou politickou linii strany k jednotlivým otázkám, jak ji vyjadřuje tato rezoluce, ale napomáhá ji uskutečňovat. V politickém působení těchto prostředků musí být souhrnným výsledkem rozvoj politického ovzduší, jež napomáhá důvěře v současný proces rozvoje socialistické demokracie, konkrétně napomáhá poznávat cíle a záměry akčního programu, ukazuje cesty jejich realizace a kriticky, konkrétně ukazuje i na překážky pozitivní politiky strany v novém období.

Pracovníci tisku, rozhlasu a televize mají v rukou společenské prostředky a orgány společnosti mají plné právo žádat a prakticky zajistit, aby působení těchto prostředků na politické postoje obyvatelstva nebylo obráceno proti pozitivním snahám socialistické společnosti a jejích organizací. Komunisté pracující v těchto prostředcích plně odpovídají před celou stranou za to, aby prostřednictvím těchto prostředků nebyly šířeny nálady nedůvěry ve stranu a její nový pozitivní program, aby hlavní zájem ve veřejném mínění nebyl poután k otázkám, které brzdí, ztěžují a někdy znemožňují iniciativní nástup strany k plnění akčního programu. Zejména v období příprav sjezdu strany je nutné zajistit takovéto politické působení sdělovacích prostředků, soustředit pozornost všech občanů na nové, pozitivní návrhy a zamezit tomu, aby řešení vnitrostranických otázek bylo prostředkem nátlaku často i přímo protikomunistických sil.

ÚV KSČ považuje za oprávněný požadavek, aby ještě v červnu byl zákonným opatřením vyjádřen závěr akčního programu o zrušení předběžné cenzury a nemohly tak vznikat nálady podporující nedůvěru pracovníků tisku, rozhlasu a televize v závaznost zásad akčního programu strany. ÚV KSČ zároveň považuje za nezbytné, aby aktiv komunistických novinářů a publicistů byl soustavně nejen informován o politické a taktické linii strany, ale aby měl - stejně jako aktiv komunistů z jiných úseků - reálnou možnost politiku strany uvnitř strany a podle jejích vnitřních zásad spolupracovat. S principy života a práce strany není však slučitelné, aby - zejména v současné situaci nutné konsolidace vnitropolitických poměrů - jednotliví komunisté v redakcích považovali sami sebe za autonomní tvůrce »progresivní politiky strany« a ve svém veřejném politickém působení na miliony

lidí nerespektovali politicko-taktickou linii orgánů strany včetně ÚV KSČ a potřebu celé strany připravit podle zásad vnitrostranické demokracie mimořádný sjezd strany.

Působení masových sdělovacích prostředků je v podmínkách moderní společnosti jednou z nejdůležitějších forem politického působení na společnost vůbec. Jako součást politického systému musí proto tento úzek svým vývojem odpovídat stejným zásadám jako vývoj systému vcelku: Zajišťovat upevňování socialistických vztahů, čelit tomu, aby se vytvářel prostor pro přílišnou dezintegraci a anarchizující tendence, podporovat ústavnost a právní formy vývoje celé naší politické reformy, aktivně bránit působení antikomunistických tendencí a snahám o diskreditaci KSČ i pozitivních výsledků dosavadního socialistického vývoje v naší zemi.

4. Čelit snahám o porušování právního řádu a rozkládání státního aparátu považuje ÚV KSČ v současné situaci za jeden z prvořadých politických úkolů. Rozvoj socialistické demokracie u nás může úspěšně probíhat jen jako proces plně ústavní a respektující právní řád. Je samozřejmé, že dosavadní právní řád musí být podroben kvalitativním změnám, jež konkrétně ukazuje akční program strany. Avšak přitom platí zásada, že zákony, které nebyly zrušeny a nahrazeny novými, platí a musí být respektovány. ÚV KSČ přitom považuje za oprávněnou kritiku, která poukazuje na liknavost a nerozhodnost v tak podstatných zákonodárných úpravách, jako je např. spolčovací a tiskový zákon, kde nejasný právní stav vyvolává nervozitu, umožňuje šířit nedůvěru v pozitivní program strany i státních orgánů a vytváří zároveň podmínky pro ne vždy zdravý vývoj společenských organizací (např. vznik organizací jako Klub 231; široká propagace tiskem každé »iniciativy zdola« i tam, kde jde o organizace fakticky zatím stojící mimo legální základnu apod.).

Těmto principům odpovídá i úsilí upravit a zlepšit podmínky pro činnost všech orgánů státu, národních výborů a orgánů státní správy. Oslabovat jejich funkci v současné situaci znamená vážně ohrožovat potřebný organizovaný demokratický a právní charakter rozvoje naší demokracie.

ÚV KSČ se důrazně staví proti pokusům zneužít rozvoj socialistické demokracie k paušálnímu obviňování a zasévání nedůvěry k takovým složkám mocenského státního aparátu jako armáda, Bezpečnost, prokuratura a soudy. Stanovisko strany vyjádřené k těmto složkám v akčním programu plně platí a bude důsledně realizováno. Proces přestavby a zároveň dokončení očisty Bezpečnosti, prokuratury a soudů od lidí, kteří odpovídají za minulé deformace, probíhá a bude dokončen. Nelze však dopustit, aby se vyvolávala nedůvěra v poctivost této snahy jenom proto, že řadu těchto složitých otázek nelze řešit ze dne na den, že vyžadují svůj čas.

ÚV KSČ považuje rovněž za nezbytné, aby se všichni komunisté jednotně stavěli proti snahám diskreditovat Lidové milice. LM vznikly jako nástroj dělníků a pracujících k obraně výsledků socialistické revoluce a v současné době strana nebude nic měnit na jejich postavení.

5. Naše vztahy k Sovětskému svazu, k socialistickým zemím a mezinárodnímu komunistickému hnutí vycházejí ze zásad internacionalismu a plného respektování zvláštních podmínek, v nichž se v každé konkrétní zemi a v každé určité časové fázi uskutečňuje boj za obecné, společné cíle komunistického hnutí. Náš vývoj je dnes vývojem, který odpovídá našim dnešním československým podmínkám a strana také z pocitu odpovědnosti před našimi národy nastoupila tuto cestu. Právě proto však považuje ÚV KSČ v současné situaci za nutné zdůraznit, že snahy vydávat náš postup za jakýsi závazný »vzor« pro všechny socialistické země jsou jak zásadně svým obsahem chybné, tak politicky škodlivé pro nás i pro vývoj našich vztahů ke spojeneckým socialistickým zemím.

Pro komunisty je nepřipustné zapomínat na to, že zkreslování a zveličování určitých rozhodnutí v názorech až po šíření lživých zpráv o »nebezpečí vojenské intervence« (např. v souvislosti s manévry jednotek Varšavské smlouvy apod.) poškozují velmi vážně celý kurs nynější politiky a nahrává snahám určitých kruhů kapitalistických zemí rozbít jednotu zemí socialistických.

ÚV KSČ prohlašuje, že všechna jednání, která na stranické a vládní úrovni byla a jsou vedena s představiteli SSSR, ústí v pozitivní závěry a že se otevírá možnost prohloubení spolupráce a pomoci, která je pro řešení některých našich aktuálních ekonomických obtíží neobyčejně důležitá, a že sovětská soudruzi projeví dobrou vůli takovou pomoc nám poskytnout.

V posledních letech se v mezinárodním komunistickém hnutí zvláště výrazně projevují závažné ideové rozpory ve významných otázkách dalšího postupu vpřed. KSČ bude aktivně přispívat k jejich principiálnímu překonávání, bude vystupovat za rozvíjení akční jednoty mezinárodního komunistického hnutí. Existence rozporů mezi komunistickými stranami by však v žádném případě

neměla negativně ovlivňovat jejich vzájemné vztahy. V souladu s akčním programem budeme vysvětlovat a hájit stanovisko, že náš vnitřní vývoj je svrchovanou záležitostí ČSSR; nevměšujeme se do vnitropolitických otázek jiných zemí a totéž vyžadujeme i ve vztahu k naší zemi.

Akční jednota celé strany při přípravě sjezdu strany je nezbytnou podmínkou dalšího úspěšného rozvoje socialismu a demokracie v naší zemi. Koncepčním základem této jednoty je v dané době akční program strany. Znáť, rozvíjet a konkretizovat akční program jako otevřený politický dokument, na jehož základě mají komunisté na všech úsecích, v místech i na pracovištích klást a řešit své konkrétní úkoly - to je jeden ze základních požadavků dnešní stranické práce. Stranické orgány - krajské i okresní a také v základních organizacích - musí na základě rozboru své konkrétní situace vyhledávat takové problémy, jejichž vyřešení je u nich klíčové pro další růst autority strany, pro získávání a upevňování důvěry lidí na pracovištích i v místech ve stranu a její konkrétní politiku.

Iniciativa i návrhy komunistů mají přicházet nejenom včas, mají být nejenom první, ale musí zároveň čelit laciným, často licitačním, a proto pochybně »populárním« požadavkům, s nimiž na různých úsecích přicházejí neodpovědní jednotlivci. Zásadou nové politiky strany je říkat lidem pravdu, a to i trpkou pravdu, o omezených možnostech naší dnešní ekonomické situace. Komunisté musí pravdivě varovat před demagogií, získávat svým rozvážným a odpovědným přístupem. Ukazujme, že chaos a živelnost, subjektivismus v řízení jsou podstatnou příčinou našich dnešních potíží. Jestliže se demokracie pochopí jako chaotický nátlak různých nereálných požadavků, nelze ani zvyšovat životní úroveň lidí, ani zajistit jejich ostatní potřeby.

ÚV KSČ považuje za nezbytné vytvořit akční jednotu strany v současné době kolem takového pojetí pěti základních otázek současnosti, jaké je dáno v této rezoluci. Komunisté na všech úsecích svého politického působení ve společnosti musí v duchu zásad této rezoluce tedy:

1. usilovat v duchu akčního programu o posílení vedoucího politického vlivu strany, bojovat proti tomu, aby se mohly uplatnit antikomunistické tendence a určit ráz dalšímu vývoji; připravovat mimořádný, XIV. sjezd strany jako základní záruku pro upevnění autority strany a získání důvěry v důslednost její nové politiky;

2. usilovat o to, aby dělnická třída měla v socialistických podnicích svůj vliv na řízení a správu podniků a aby hospodářská politika uváděla v soulad krátkodobé zájmy dělníků a ostatních pracujících s perspektivními potřebami efektivního vývoje celého národního hospodářství;

3. usilovat o to, aby vývoj našeho politického systému nebyl chápán jako návrat k formální politické demokracii před rokem 1948 nebo dokonce 1938, ale aby vším - pojetím Národní fronty, pojetím úlohy hlavních politických organizací lidu, pojetím úkolů sdělovacích prostředků i pojetím národnostních vztahů - byl opravdu novým, vyšším a socialistickým stupněm ve vývoji politického systému;

4. usilovat o to, aby byl respektován právní řád, aby náš demokratický rozvoj byl ústavní reformou, a nikoli procesem, v němž převládnu anarchizující tendence a bude rozložen státní aparát socialistické moci pracujících;

5. usilovat o to, aby nebyly narušeny naše spojenecké vztahy se socialistickými zeměmi, se Sovětským svazem a celým mezinárodním komunistickým hnutím při plné svrchovanosti v řešení našich vnitřních otázek.

Jednotný postup celé strany v těchto otázkách je nutno zároveň zajistit praktickou organizátorskou prací ve straně. Právě ta je však v období po lednovém plénu jedním z nejslabších míst odshora až dolů. ÚV KSČ považuje proto za nezbytné:

- a) Kvalitativně přebudovat aparát strany tak, aby sloužil plně v nových podmínkách především organizačnímu zajištění politiky strany. Paušální útoky proti aparátu strany v současné situaci slouží koneckonců oslabení akceschopnosti strany: stranický aparát nebudeme »likvidovat«, nýbrž účelně přetvářet. Základní podmínkou je, aby komunisté pracující mimo stranický aparát - ve státních i společenských orgánech a organizacích, na různých úsecích společenské práce - měli možnost za aktivní pomoci aparátu pravidelně a kolektivně posuzovat a řešit z hlediska stranické politiky problémy své politické práce na každém daném úseku. Aparát má sloužit komunistům, kteří politiku strany uskutečňují ve společnosti, a nikoli naopak - vymýšlet pro ně úkoly. Jinak je vlastně převážně část komunistů odstraňována od procesu tvorby politiky strany. Přitom je pochopitelné, že jak aparát strany, tak komunisté v jednotlivých organizacích a na různých úsecích se řídí linií a směrnici

volených stranických orgánů v souladu se zásadami vnitrostranické demokracie a demokratického centralismu ve stranické práci.

b) Zabezpečit zlepšený a rychlý způsob vnitrostranické informace všech stranických orgánů i komunistů shora dolů tak, aby komunisté byli o konkrétních otázkách politického postupu i taktiky strany informováni dříve, než mají tento postup a taktiku uskutečňovat. Praxi, která se začala v minulých měsících vyvíjet, jako by snad stranické orgány včetně ÚV KSČ neměly právo informovat a řídit stranu a byly povinny všechna svá stanoviska okamžitě sdělovat pomocí masových sdělovacích prostředků celé veřejnosti, považuje ÚV KSČ za nesprávnou. Stranické orgány nechťejí a nebudou dělat žádnou kabinetní politiku a něco před ostatními občany tajit. Avšak vytvářet politická stanoviska strany ke konkrétním otázkám uvnitř strany, informovat zprvu členy strany a pak je začít teprve veřejně hájit a získávat pro ně ostatní - to je normální demokratický postup v každé organizaci a v každé politické straně.

ÚV KSČ považuje v současné době za nezbytné velmi intenzivně a široce využívat takových postupů stranické práce, jako je pohotové svolání, informování a instruování (spolu s diskusí) stranického aktivu - od ústředního až po okresní. Postupovat přitom podle potřeb, bez byrokratických šablon, diferencovat mezi potřebami (a otázkami, na které je nutno odpovídat) podle typů organizací (průmyslových, vesnických, z jiných úseků společenské práce) apod. ÚV KSČ použije tento postup již při organizačním zajištění politické práce strany po tomto svém plenárním zasedání a v celém období příprav sjezdu.

c) Aktivně rozvinout ideologickou práci a politickou výchovu v celé straně. Je nutno rychle a účinně zajistit formy ideologické výchovy a v mnohém přímo převýchovy celého stranického aktivu tak, aby dogmatické ideje, soustavně zanášené do myšlení komunistů v minulých letech, nebyly brzdou nových směrů a metod politické práce strany. ÚV KSČ k tomu vytvoří potřebné předpoklady zajištěním potřebného propagandistického materiálu (brožur apod.) tak, aby na podzim mohly všechny složky aktivu až po základní organizace účinně tuto práci provádět, zejména v souvislosti s kampaní k 50. výročí vzniku naší republiky.

Rozhodující je v současné situaci dosáhnout rychlého a účinného obratu politiky strany z dosavadního převažujícího zaměření dovnitř stranických organizací k otevřené politice vůči masám pracujících. Jde o to, abychom zásady naší současné linie otevřeně a jednotně hájili a uplatnili v působení strany na společnost, na všechny pracující. To nejen vylučuje, ale předpokládá možnost vnitrostranických diskusí; jejich smyslem a výsledkem však musí být sjednotit se ve všech stranických orgánech i v jednotlivých organizacích na tom, jak co nejúčinněji a jednotně provádět společnou politiku strany - každý v okruhu své působnosti. Komunisté se nesmějí vyhýbat také nově vznikajícím organizacím (zájmovým spolkům, svazům apod.), nýbrž naopak musí do těchto organizací vstupovat a získávat je pro politiku strany, uplatňovat v nich myšlenky akčního programu, posilovat důvěru ve stranu a její politiku.

ÚV KSČ udělá vše, aby zvýšil důvěru v politiku strany důslednou realizací zásad akčního programu, udělá vše i prostřednictvím komunistů v Národní frontě a ve státních orgánech, aby byl odražen nápor těch snah, které chtějí stranu zdiskreditovat. ÚV KSČ bude soustavně pracovat s komunisty v ústředních sdělovacích prostředcích, s komunisty v NF i v ústředních státních orgánech k tomu, aby se pozitivní záměry opravdu realizovaly, nebrzdily, aby nevznikaly průtahy a tím spíše snahy zasévat nedůvěru, neklid, vytvářet atmosféru nejistoty a napětí apod.

Avšak nevyjde-li této snaze zdola vstříc samostatná aktivita a politická práce všech orgánů i organizací strany, každého člena strany jako jednotlivce, nedosáhneme přesto plného úspěchu. Není důvodů k nervozitě a panice, jsou však důvody k obavám o úspěšný další rozvoj našeho vývoje. Nebojujeme o moc, neboť jsme její rozhodující silou. Bojujeme však o důvěru, o růst důvěry a o stálou a plnější podporu mas nekomunistů, pracujících na závodech, na vesnici i na všech ostatních úsecích. Jde nám o důvěru a podporu dělníků, rolníků, inteligence, mládeže i žen, o důvěru obou našich národů i občanů všech národností na území naší republiky. Jen touto důvěrou se posílí nejpevněji socialistická moc i politická vedoucí úloha naší strany. A výsledek tohoto boje strany o důvěru národa závisí dnes, stejně jako v minulosti, kdy jsme vedoucí úlohu v národě získávali, na samostatnosti, aktivitě a iniciativě každého komunisty, stejně jako na zásadní politické jednotě celé strany.

SÚA - A ÚV KSČ, f. 01, a.j. 122, protokol. - Tisk, s. 205-211.